

CATÀLEG DEL PATRIMONI FESTIU DE CATALUNYA

Festa dels Tres Tombs Igualada

Memòria documentada sobre la història, característiques actuals, elements i implantació de
la festa

1. Història de la festa

El 1822 es funda l'antic Gremi de Traginers d'Igualada. L'actual nom del gremi és el cinquè des d'una evolució d'altres quatre denominacions anteriors. "El de la Colla o Gremi de Sant Antoni Abat", "Sociedad de San Antonio Abad", "la Alianza de los Arrieros" i "el Gremi de Carreteros d'Igualada".

Tot i que s'assegura des de l'entitat que els tres tombs es porten fent des del 1822 no s'ha aportat de moment cap document que acrediti aquest origen. La cita referenciada més antiga en honor del Sant ve citada en "El Eco de Igualada" nº10 de 16-01-1869

"Fiesta de San Antonio Abad. Domingo, 17, a las ocho en la parroquia de Santa María, habrá un oficio solemne de los devotos de San Antonio. A las nueve y cuarto, otro oficio solemne, con exposición de su Divina Magestad, en honor de San Antonio Abad, con sermón por el Rdo. Francisco Corominas, vicario y concluído el oficio, la procesión de la Minerva por dentro de la iglesia."

Però que podem considerar com a tres tombs no la tenim fins el 1878 citada en "El Eco del Noya" nº12 de 13-01-1878.

"En la celebración de la fiesta de San Antonio Abad, el miércoles día 16, a las siete de la tarde, saldrá la Colla Vella, en cabalgata, recorriendo las principales calles de la población. A las ocho del propio día hará también su passacalle la Colla Nova. El día 17, día de la fiesta, un solemne oficio a las nueve de la mañana y por la noche baile."

Tot i que la primera descripció que podríem considerar completa fou la publicada l'any 1880, que detalla *"después de celebradas las funciones religiosas, dos distintas fueron las cabalgatas, que al compás de nutreidas charangas recorrieron las calles de la ciudad (a dar los Tres Tombs), compuesta una de ellas de caleseros y vecinos que tienen ganado caballar, y la otra de la mayoría de los carreteros y de los que tienen ganado mular"*. "El Eco del Noya, de 25 de enero de 1880).

Resseguir les activitats de l'Antic Gremi de Traginers d'Igualada no és fàcil en els seus primers quaranta-cinc anys, entre 1822 i 1868, per la manca de documentació arxivística i per no haver-hi publicació de premsa. En la primera etapa periodística a Igualada, en el setmanari "El Eco de Igualada" (1863-1866) no hi ha cap referència dels traginers. En la segona etapa del mateix setmanari (1868-1869) és quan apareix la "gasetilla" de la festa patronal. Des d'aleshores en endavant en la majoria de les publicacions periòdiques hi trobarem el ressò de la festa de Sant Antoni Abat. Tot i que no en tenim constància ni notícies de la celebració continuada de la festa des de 1822 fins avui en dia, hem de suposar que es va celebrar. Si que sabem d'una casuística que va de l'any 1937 al 1939 on la premsa no en publica les acostumades cròniques festives i religioses degut a l'època convulsa de la guerra civil. Però els traginers de l'Horta Vella van celebrar clandestinament la missa a Sant Antoni Abat i la benedicció i uns Tres Tombs restringits.

2. Característiques actuals, elements i implantació

El divendres abans del 17 de gener diada de Sant Antoni, es fa la Presentació de Banderers, Pubilla i dames d'honor al saló de plens de l'Ajuntament amb l'assistència de tot el consistori i d'altres autoritats de la ciutat. En el transcurs del acte es fa entrega de les banderes per part del gremi als que en seran els portadors durant tots els actes que es facin durant l'any. També es fa una xerrada relativa a la festa i el seu entorn a càrrec d'algun igualadí il·lustre.

El dia 17 al matí es passa a recollir la bandera gran pel domicili del banderer. Amb la companyia dels trabucaires i la Banda Municipal de música d'Igualada, juntament amb la pubilla i dames d'honor, familiars, amics, socis i simpatitzants. Posteriorment la bandera gran passa a recollir la bandera petita en deferència a la seva antiguitat.

Caminada fins a la Arxiprestal Basílica de Santa Maria, on es fa un Ofici Solemne concelebrat pels rectors de totes les parròquies de la ciutat, amb col·laboració de la Schola Cantorum, cantant els goigs del Sant al final del ofici.

A la sortida de l'ofici, es dona un panet beneït a cada assistent. Al tornar les banderes a les cases dels banderers, tots els acompanyants, són convidats a un aperitiu.

El dissabte al vespre es fa la cercavila nocturna pels principals carrers de la ciutat. Hi participen les banderes, la pubilla i les dames d'honor, genets, carros, carruatges i la carrossa del Sant. Al tornar les banderes a les cases, els banderers obsequien amb coca, cava i/ó barreja, a tots els acompanyants.

A la nit, Ball de socis, on es poden gaudir dels típics balls de crespelles, fanalet, rams i el ball dels banderers.

El diumenge dels Tres Tombs, el primer després de Sant Antoni, s'obsequia amb un esmorzar a tots els participants forans i es realitza les inscripcions dels participants. A l'acabar l'esmorzar, es preparen els animals, carros i carruatges per dirigir-los al lloc de concentració, que està ubicat als carrers propers a la sortida, la Plaça Castells.

A les 12 en punt es dona la sortida dels Tres Tombs. El recorregut és de tres voltes amb una distància aproximada de 3 quilòmetres. Un cop finalitzats els tres Tombs es procedeix a la benedicció dels animals i participants i lliurament de panets beneïts als animals.

A les 4 de la tarda es fa el dinar de germanor en el que és habitual aplegar-hi més de 350 comensals.

El dilluns després dels Tres Tombs en una altre església de la ciutat, es celebra una missa en honor als socis difunts.

ELS ELEMENTS DE LA FESTA DELS TRES TOMBS D'IGUALADA

Les Banderes

El fundador de l'antic gremi de traginers d'Igualada, Ferran del Cairot, va pagar la primera bandera de l'entitat amb la imatge de Sant Antoni pintada a cada cara i inscripció de la data de l'any de la fundació del gremi. La bandera era confeccionada en domàs carmesí, en forma de gallardet i mesurava 1'33 metres d'amplada i 1'80 metres de llargada. Amb els anys seria coneguda com la bandera petita. La benedicció d'aquesta primera bandera fou

impartida pel rector mossèn Josep de Sebastián i Roqueta el dia 17 de gener de 1822. Data en que els traginers d'Igualada varen celebrar la seva primera festa, sota l'advocació de Sant Antoni Abat.

El gener de l'any 1894, la premsa igualadina anunciava que la festa de la Colla Vella, "este año promete ser más animada por estrenarse una preciosa bandera". En les despeses gremials hi consta un pagament de 170 ptes que sempre s'ha cregut que eren per una bandera nova que hauria succeït a l'antiga afectada per l'ús i les guerres carlines. Però avui sabem, gràcies a un informe elaborat pel Centre de Documentació i Museu Tèxtil de Terrassa, que aquesta bandera és el 50% de la fundacional de 1822 (les dues imatges del Sant i gairebé tot el teixit de la cara B) i un 50% a un teixit de substitució del 1894 (cara A i fragments de la cara B). En les peces tèxtils el traspàs de fragments o parts més antigues a nous suports és una pràctica habitual en els casos que pel simbolisme o raons històriques es vol mantenir els elements originals.

Al 1856 es constitueix una altre colla, la dels "Jóvenes Caleseros". La bandera la van fer més gran i també té pintada a cada cara la imatge del Sant i l'any de la seva creació. La bandera dels calessers era de domàs porprat i mesurava 2'10 metres d'ample i 2'15 metres de llargada, coneguda com la bandera gran. Durant uns anys es celebraren dos Tres Tombs paral·lels, el dels "amos" (bandera petita) i el dels "mossos" (bandera gran).

Finalment les dues colles es van ajuntar acordant mantenir les dues banderes dintre del mateix gremi.

3. Fonts de consulta

-Informació facilitada pel Sr. Magí Molas i Pineda, President de l'Antic Gremi de Traginers d'Igualada, a través de l'aplicatiu del catàleg del patrimoni festiu, de trucades i de correus electrònics.

-Altres informacions extretes del llibre "Història de l'Àntic Gremi de Traginers d'Igualada" (1822-1997) de Josep Riba i Gabarró, ed. Unigràfic 1996.

-Estudi de la bandera petita de l'antic gremi de traginers d'Igualada realitzat pel Centre de documentació i museu tèxtil de Terrassa. Gener de 2010

Barcelona 5 de novembre de 2010